

Reforma volebního systému pomáhá i malým stranám

12. února 2009

www.revuepolitika.cz

12.02.2009

Vláda v pondělí schválila reformu volebního systému, a to v takzvané řecké variantě. Podle ní se bude nově volit ve sloučených obvodech (tzv. NUTSech) a mandáty se budou rozdělovat podle Hagenbach-Bischoffovy volební kvóty. Zbylé mandáty pak dostane vítězná strana na celostátní úrovni.

Řada politologů ihned přišla s prohlášeními, že návrh je protiústavní a pravděpodobně jej opět odmítne Ústavní soud. Zapomněli však na řadu podstatných parametrů systému, které naopak systém „zpoměrňují“.

Především je to velikost volebních obvodů v obou skrutiniích, které systém činí více poměrným, než je ten dnešní (větší volební obvod rovná se větší poměrnost), když oproti stávajícím čtrnácti krajům počítá s osmi NUTSy a ve druhém skrutiniu s celostátním obvodem. Návrh ČSSD na zvýšení počtu obvodů by paradoxně posiloval většinový charakter voleb.

Druhou výtku směřují kritici k „neústavnosti“ volebního bonusu, který by podle nich mohl činit více než deset mandátů, a popíral by tudíž poměrnost celého systému. Tento argument však vychází z teoretických prognóz na základě minulých výsledků a nebere v potaz řadu proměnných závislých na každých volbách, které odměně pro vítěze předcházejí; bonus může v ideálním případě činit i nula mandátů.

Pro srovnání: vedle řecké varianty byly předloženy ještě varianta skotská a holandská. Ty by znamenaly ještě větší zásahy do dnešního systému. Skotská, vedle toho, že nesplňovala zadání (nepoužívala Hagenbach-Bischoffovu kvótu), využívala přepočty výrazně výhodné pro menší strany, a tudíž neřešila problém neakceschopnosti vlády. Takto navržené systémy jsou využívány v zemích s tradicí negativního parlamentarismu, a proto nevdají, že produkují menšinové vlády; v naší zemi, s přítomností nesystémové komunistické strany, by ovšem takový systém těžko fungoval. Třetí model (holandský) pak navrhoval volbu v jednom volebním obvodu, který je podstatnou změnou oproti dnešnímu rozdělení a navíc v určitých případech vůbec nemusí sloužit cíli, jež má reforma přinést, tedy zvýšení akceschopnosti vlády.

Ideální model = většinový systém

Každý volební systém je samozřejmě tvořen s ohledem na důsledky, které přináší. Z tohoto pohledu by pro českou volební reformu bylo vůbec nejlepší variantou zavedení většinového systému (neexistuje zde výrazná regionální, etnická či náboženská menšina, politická kultura je homogenní, strany soupeří na jedné, dominující štěpící linii atd.) a soudě dle návrhu sociální demokracie na zvýšení počtu volebních obvodů by i měl šanci projít. Vláda se však v programovém prohlášení zavázala upravit i rozdělení mandátů pro malé strany. Paradoxně obě neúspěšné varianty, skotská a holandská, vyzařují touhu sledovat vedlejší zájem, a to posílení malých stran bez ohledu na důsledky pro celý systém a hlavně sestavení funkční vlády. Řecký systém naproti tomu menší strany nediskriminuje a velkým dává dostatečnou sílu, aby vytvořily vládu, která bude ve sněmovně opřena o jasnou většinu.

Ústavní soud sice může posoudit reformu jako neústavní, měl by však přihlédnout k faktu, že první - výraznější část přepočtů - se naopak „zpoměrňuje“ a přináší zrovnoprávnění výsledků pro malé strany.

Zbyněk Klíč,

výkonný redaktor CEVRO Revue

Článek vyšel v Revue politika 12.2.2009 [zde](#)